

УДК 37.06:37.091.313:811.111

Паламарчук О. Л.
вчитель англійської мови
КЗОШ № 4 з поглибленим вивченням іноземних мов
Білоус О. С.
к.п.н., доцент кафедри педагогіки
ДВНЗ «Криворізький державний педагогічний університет»

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБОМ «КЕЙС-МЕТОДУ» НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Паламарчук О. Л., Білоус О. С. Формування соціальної компетентності засобом «кейс-методу» на уроках англійської мови.

У статті розглядається проблема формування соціальної компетентності засобами інноваційних технологій навчання. Розкривається сутність інтерактивної технології «кейс-метод», основні види кейсів та їх використання на уроках англійської мови.

Ключові слова: соціальна компетентність, інноваційні технології, кейс-метод, англійська мова.

Паламарчук Е. Л., Белоус Е. С. Формирование социальной компетентности средством «кейс-метода» на уроках английского языка.

В статье рассматривается проблема формирования социальной компетентности средствами инновационных технологий обучения. Раскрывается сущность интерактивной технологии «кейс-метод», основные виды кейсов и их использование на уроках английского языка.

Ключевые слова: социальная компетентность, инновационные технологии, кейс-метод, английский язык.

Palamarchuk O. L., Bilous O. S. Formation of social competence by means of «case study» at the English lessons

The problem of social competence's formation by means of innovative learning technologies is discovered in the article. The essence of interactive technology «case study», the main types of cases and their use at the English lessons are examined.

Keywords: social competence, innovative technologies, case method, English study.

Модернізація української освіти визначає соціальні вимоги до системи шкільної освіти. Суспільству, що розвивається, потрібні сучасно освічені, етичні, завзяті вчителі, які можуть самостійно приймати відповідальні рішення в ситуації вибору, прогнозуючи можливі наслідки, здібні до співпраці, відрізняються мобільністю, динамізмом, конструктивністю, володіють розвиненим відчуттям відповідальності за долю країни.

Одним із пріоритетних напрямів реформування освіти, визначених Державною національною програмою «Освіта. Україна XXI сторіччя», є необхідність «досягнення якісно нового рівня у вивченні іноземних мов». На відміну від інших навчальних предметів, іноземна мова – це ціла галузь знань, оскільки саме знання іноземної мови розкриває перед людиною скарбницю іншомовної культури, нові стилі життя. Інтеграція України у світову спільноту потребує досконалого володіння іноземними мовами шляхом інноваційних технологій. Тому їх використання визначене як один з пріоритетних напрямів реформування освіти.

Необхідно забезпечити таку побудову навчально-виховного процесу, яка створювало б умови для розвитку соціально-цінних якостей і властивостей, що дозволяло розвивати поряд з комунікативною, зачатки соціальної компетентності, що має чимале особистісно-формуюче значення.

Питання сутності, змісту та структури соціальної компетентності є не достатньо розробленими у вітчизняній науці. З кінця XX століття на пострадянському просторі дана проблема стає актуальною і привертає увагу таких вчених, як: С. Бахтєєва, О. Гиндина, Д. Єгоров, С. Макаров, В. Масленнікова, О. Михайлов, О. Прямікова, В. Радуд, Л.

Шабатура. Соціальну компетентність вони розглядають як аспект індивідуальної свідомості, що відповідає за конструювання особистістю соціальних стосунків усіх рівнів. Соціальна компетентність є набором альтернативних складових, необхідних для реалізації своїх цілей в суспільстві.

Реалізація компетентнісно-орієнтованого навчання та розвитку особистості учня засобами іноземної мови (І. Бім, І. Зимова, В. Краєвський, А. Хуторский та ін.) вимагає пошуку нових форм, прийомів, технологій, які дозволяють створювати умови для соціального розвитку школярів у процесі навчання в рамках предмета «іноземна мова». Це вимагає зміщення акцентів з оволодіння знаннями, навичками, вміннями на придбання соціальної компетентності, пов'язаної із засвоєнням форм соціального життя і системи соціальних цінностей чужої культури через призму власної і в діалозі з нею. Соціальний розвиток особистості пов'язаний з надбанням власного соціального досвіду, індивідуальних якостей і властивостей, які дозволять самостійно здійснювати комунікативну діяльність, безконфліктно взаємодіяти у соціально-детермінованих ситуаціях у лінгвокультурному просторі як своєї країни, так і інших країн, мову яких досліджується.

Метою статті є дослідити специфіку застосування «кейс-методу» як засобу формування соціальної компетентності, що сприятиме підвищенню ефективності вивчення англійської мови школярами загальноосвітніх шкіл.

Соціальна компетентність мало залежить від природно-фізіологічних якостей людини, вона формується під впливом зовнішніх факторів: сімейна ситуація, оточення однолітків, досвід подолання особистісних проблем та ускладнень тощо. Школярі починають правильно розуміти бажання інших людей, їх очікування, враховувати права інших людей, обмежувати свої дії відповідно до

соціальних вимог та розуміти зобов'язання, що висувуються соціумом до особистості.

Однією з найбільш ефективних інноваційних технологій, спрямованих на формування соціальної компетентності, засвоєння соціального досвіду є, на наш погляд, використання технології «кейс-метод» у загальноосвітній школі. Країною походження кейс-методу є США. Використання цього методу в навчальній системі США розпочалось ще на початку XX століття у галузі права та медицини. Однак провідна роль у поширенні цього методу належить Гарвардській школі бізнесу. На початку 20-х рр. минулого століття декан Гарвардської школи управління бізнесом у Бостоні Дін Донхем переконав своїх колег-викладачів використовувати цей метод на заняттях. 1921 року у Гарвардській школі бізнесу було видано перший збірник кейсів. «Новий» метод мав неабиякий успіх і поступово перетворився на основний метод навчання на факультеті. Навчання відбувалося за схемою, коли учням практики пропонували конкретну ситуацію (проблему), а потім робили аналіз проблеми та надавали відповідні рекомендації.

Кейс-метод або метод ситуаційних вправ є інтерактивним методом навчання, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності. Він сприяє розвитку винахідливості, вмінню вирішувати проблеми, розвиває здібності проводити аналіз і діагностику проблем, спілкуватися іноземною мовою. Це інструмент, завдяки якому в навчальну аудиторію привноситься ситуація з реального життя, практична ситуація, яку належить обговорити й представити обґрунтоване вирішення.

Дану технологію ми використовуємо у своїй педагогічній діяльності кілька років. Хочемо зауважити, що використовувати дану технологію доцільно в основному на узагальнюючих уроках і уроках повторення, коли набраний необхідний лексичний запас із теми і

засвоєний граматичний матеріал, який є супутнім.

Основними видами кейсів, які доцільно використовувати у процесі вивчення англійської мови є:

1. Практичні кейси, які в методиці викладання англійської мови можуть бути пов'язані з популярними розмовними темами, такими як відрядження, вибір місця проведення конференції, бізнесова етика, маркетинг, вільна торгівля тощо. Завдання кейса може бути представлено як аналіз конкретної ситуації і моделювання аналогічних ситуацій. Кожен кейс повинен включати як інформативний аспект у вигляді проблемного тексту/статті як предмету обговорення, так і активну лексику обговорення, необхідні граматичні структури, моделі можливих діалогів.

2. Аналітичні навчальні кейси. Робота над кейсом має на увазі аналітичне читання матеріалу, аналіз лексико-граматичних структур, заучування і тренінг нової лексики і, зрештою, постановку проблеми. Крім філологічних завдань, статті з використанням текстів за фахом розширюють професійні знання учнів, майбутніх студентів вищої школи, і виробляють навички читання оригінального та адаптованого (в залежності від рівня групи) тексту. Після читання і аналізу тексту схема роботи над аналітичним кейсом припускає такі ж поетапні кроки, як і над іншими кейсами: це і робота в групах, і підготовка індивідуальних проєктів, і широка дискусія в групах.

3. Компаративно-дослідні кейси, які у вивченні англійської мови можуть використовуватись на заняттях з метою вивчення країнознавчих аспектів і проблем культурних відмінностей країн, мова яких вивчається, і України. Для аналізу можуть бути представлені матеріали, пов'язані зі стилями ведення бізнесу в різних країнах, особливостях проведення міжнародних рекламних компаній, порівняльним аналізом систем освіти, перспективами кар'єрного росту в зарубіжних країнах. У процесі роботи над кейсом як учні, так і студенти вищої школи можуть

використовувати Інтернет-ресурси, спеціалізовані сайти, навчальну та спеціалізовану літературу англійською мовою.

Іншомовна діяльність здійснюється нами на уроках англійської мови із застосуванням технології кейс-методу в наступній послідовності.

Так, на індивідуальну роботу відводиться 30 % часу уроку, як-от:

- ✓ ознайомлення із ситуацією,
- ✓ визначення проблеми,
- ✓ узагальнення інформації,
- ✓ аналіз інформації.

На групову роботу з учнями відводиться вже більше часу, а саме 50 %. Цей час відводиться задля:

- ✓ уточнення проблем та їх ієрархії,
- ✓ формування альтернатив рішення,
- ✓ складання переліку недоліків кожного рішення,
- ✓ оцінки альтернатив.

На поєднання декількох видів роботи – індивідуальної та групової виокремлюється 20 % часу навчального уроку, а саме задля:

- ✓ обґрунтування можливостей використання альтернатив,
- ✓ підготовки звіту та презентації результату.

Під час використання кейс-методу навчання необхідно дотримуватися певних правил складання кейса, брати до уваги особливості роботи з кейсом у різних вікових групах, дотримуватися організаційних правил роботи над кейсом у групі і, крім того, слід правильно визначити роль вчителя англійської мови, оскільки під час використання кейс-методу роль вчителя суттєво відрізняється від традиційної.

Існують основні правила створення кейса:

- ✓ визначається дія і діючі актори, при цьому можна дати їхній опис наприклад, що робить певна людина, які є

достоїнства у цієї особистості та які недоліки;

- ✓ описується ситуація (симптоми);
- ✓ вказуються елементи антуражу.

Використовуючи дану технологію на уроках англійської мови у загальноосвітній школі, ми маємо змогу розвивати особистість учня в процесі вивчення англійської мови, в результаті чого відбувається формування не тільки комунікативної, але і соціальної компетентності, що забезпечує комфортні умови для пізнавальної діяльності і самовдосконалення учнів.

Кейс-метод сьогодні має активне застосування в навчальних закладах України, оскільки відповідає потребам часу і несе в собі великі можливості.

Однак, дане дослідження не вичерпує всі проблеми і у подальшому ми плануємо продовжувати дослідження іншомовної комунікативної та соціальної компетентностей, оскільки це є вимогою часу, засобом міжкультурної та міжособистісної комунікації.